

2026-01-15
S2026/00050 (delvis)

Socialdepartementet

Socialstyrelsen
106 30 Stockholm

Uppdrag till Socialstyrelsen att fördela, betala ut och följa upp medel för en stärkt vård för barn och vuxna som har utsatts för sexuellt våld

Regeringens beslut

Regeringen ger Socialstyrelsen i uppdrag att fördela, betala ut och följa upp medel till regionerna för en stärkt vård för barn och vuxna som har utsatts för sexuellt våld.

Socialstyrelsen ska under 2026 betala ut 190 000 000 kronor till regionerna för att utveckla vården för personer som har utsatts för sexuellt våld. Medel ska användas för att bygga en robust struktur och säkerställa en god vård för personer som har utsatts för sexuellt våld eller sexuella övergrepp inklusive i digitala miljöer, till exempel genom att förbereda för eller inrätta mottagningar eller centrum inom den egna regionen eller genom regionöverskridande samverkan, i enlighet med Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2024/1385 av den 14 maj 2024 om bekämpning av våld mot kvinnor och våld i nära relationer.

I en robust struktur ingår t.ex. en personcentrerad och tillgänglig vård med tydliga vårdkedjor i både det akuta och icke-akuta skedet efter sexuellt våld. Centralt är en ändamålsenlig kompetensförsörjning, såsom utveckling av hälso- och sjukvårdens bemötande av målgruppen och ökad kunskap om sexuella övergrepp och sexuellt våld, hur det kan upptäckas, dess konsekvenser och behov av vård och behandling. Vidare får medel användas för att inrätta rutiner för att ställa frågor om utsatthet för sexuellt våld och sexuella övergrepp till både barn och vuxna, anpassa rutiner för att kunna nå individer som av olika omständigheter kan vara särskilt sårbara samt för att förbättra rutiner för spårsäkring efter sexualbrott.

För att få ta del av medel ska en region inkomma med en plan för hur medlen ska användas baserat på en regional behovsanalys och Socialstyrelsens anvisningar. Av planen ska även framgå hur regionen arbetar inom ovan nämnda områden. Socialstyrelsen beslutar om utbetalning efter dialog med regionerna. Socialstyrelsen får inom ramen för ändamålet ange ytterligare villkor för statsbidraget.

Socialstyrelsen ska vid fördelningen av medel utgå från en av myndigheten framtagna fördelningsnyckel utifrån befolkningsstorlek.

I uppdraget ingår även att Socialstyrelsen ska följa upp vilka insatser som regionerna har genomfört och hur medlen har använts. Regionerna ska redovisa till Socialstyrelsen hur de mottagna medlen har använts, vilka resultat som har uppnåtts och hur resultaten förhåller sig till syftet att stärka vården för personer som har utsatts för sexuellt våld.

Socialstyrelsen får återkräva medel som inte har använts eller som inte har använts i enlighet med syftet för uppdraget.

Socialstyrelsen ska löpande informera Regeringskansliet (Socialdepartementet) om hur arbetet med uppdraget fortskrider.

Socialstyrelsen ska senast den 31 augusti 2026 lämna en muntlig delredovisning av uppdraget. Socialstyrelsen ska senast den 31 mars 2027 lämna en slutredovisning av uppdraget till Regeringskansliet (Socialdepartementet).

För uppdraget får Socialstyrelsen under 2026 använda högst 193 000 000 kronor som ska redovisas mot det under utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg, för budgetåret 2026 uppförda anslaget 1:6 Bidrag till folkhälsa och sjukvård, anslagsposten 34 Vård för sexuellt våldsutsatta. Av de totala medlen får Socialstyrelsen under 2026 använda högst 3 000 000 kronor för egna kostnader kopplade till uppdraget.

Medlen betalas ut engångsvis efter rekvisition till Kammarkollegiet senast den 1 december 2026.

Medel som inte har använts för avsett ändamål ska återbetalas senast den 31 mars 2027 till Kammarkollegiet. Vid samma tidpunkt ska en ekonomisk redovisning av använda medel lämnas till Kammarkollegiet.

Redovisning, rekvisition och återbetalning ska hänvisa till diarienumret för detta beslut.

Ärendet

Att utveckla och stärka vården för barn och vuxna som har utsatts för sexuellt våld är prioriterat för regeringen. Regeringen satsar därför 200 miljoner konor 2026 och beräknar avsätta 200 miljoner kronor per år 2027 och 2028 för ändamålet under förutsättning att riksdagen anvisat medel för det aktuella anslaget.

Regionerna ansvarar enligt hälso- och sjukvårdslagen (2017:30) för att erbjuda en god hälso- och sjukvård åt den som är bosatt inom regionen. I detta ansvar ingår att ge vård och behandling till personer som utsatts för sexuellt våld. Generellt finns tillgång till gynekologisk vård, psykiatrisk vård och vård i samband med sexuellt våld i regionerna. Hur vården är organiserad och vart den som utsatts för sexuellt våld ska vända sig med sina vårdbehov varierar dock från region till region. En kartläggning som Socialstyrelsen har gjort visar att det finns behov av åtgärder för att vården ska bli mer jämlik över landet och mellan olika grupper.

För att säkerställa en jämlik vård för personer som har utsatts för sexuellt våld behövs bättre kunskap och tydliga vårdkedjor. Sammanhängande vårdkedjor kan bidra till en mer jämlik vård där patienter lätt kan överblicka vilken vård som finns att tillgå och där det är tydligt för hälso- och sjukvårdspersonal vart patienterna ska remitteras. Vården behöver vidare bli mer tillgänglig för både barn och vuxna som söker vård i ett icke-akut skede efter sexuellt våld.

Vården behöver även utvecklas för att bli mer personcentrerad och behovsanpassad, bl.a. för att säkerställa välfungerande mottagande och behandling av patienter med komplex problematik som kan omfatta trauma och samsjuklighet. Behov i grupper som behöver särskilt stöd i arbetet för god och jämlik sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter behöver även beaktas. Enligt Folkhälsomyndigheten kan det bl.a. handla om personer med bristande socioekonomiska förutsättningar, personer med

migrationserfarenheter, personer med funktionsnedsättning, äldre, hbtqi-personer och unga samt unga vuxna.

Det är även av stor betydelse att vården skapar rutiner för att ställa frågor om utsatthet för sexuellt våld och att kunskapen bland vårdpersonalen om hur man identifierar och behandlar patienter, både vuxna och barn, som utsatts för sexuellt våld, inklusive i digitala miljöer, utvecklas. Vidare är det viktigt med en välfungerande samverkan mellan olika aktörer inom hälso- och sjukvården för barn och vuxna som utsatts för sexuellt våld, särskilt mellan elevhälsan och socialtjänsten och mellan akutsjukvården och psykiatrin.

Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2024/1385 av den 14 maj 2024 om bekämpning av våld mot kvinnor och våld i nära relationer innehåller bestämmelser om vården för personer som har utsatts för sexuellt våld. Av direktivet framgår bl.a. att medlemsstaterna ska tillhandahålla lämpligt utrustade och lättillgängliga kriscentrum eller mottagningscentrum för brottsoffer som utsatts för sexuellt våld, som får ingå i det nationella hälso- och sjukvårdssystemet, för att säkerställa att dessa personer erbjuds effektivt stöd och för att säkerställa den kliniska hanteringen av våldtäkt, inbegripet hjälp med att säkra och dokumentera bevisning.

Regeringen har gett en särskild utredare i uppdrag att överväga vilka åtgärder som krävs för att i svensk rätt genomföra EU-direktivet (Dir 2025:21). Utredaren ska bl.a. bedöma om, och i så fall vilka åtgärder som krävs för att genomföra direktivet. Uppdraget ska redovisas senast den 27 maj 2026.

På regeringens vägnar

Elisabet Lann

Sara Salomonsson

Kopia till

Finansdepartementet, BA
riksdagens socialutskott
Kammarkollegiet
Myndigheten för vård- och omsorgsanalys
Sveriges Kommuner och Regioner
regionerna